# కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

## ॥ అథ తృతీయ కాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ యో వై పవమానానామన్వారోహాన్ విద్వాన్ యజతేఽను పవమానానా రోహతి న పవమానేభ్యోఽవ చ్ఛిద్యతే శ్యేనోఽసి గాయత్రఛన్దా అను త్వాఽఽరభే స్వస్తి మా సం పారయ సుపర్ణోఽసి త్రిష్టుప్ఛన్దా అను త్వాఽఽరభే స్వస్తి మా సం పారయ సఘాఽసి జగతీఛన్దా అను త్వాఽఽరభే స్వస్తి మా సం పారయేత్యాహైతే [౧] వై పవమానానామన్వారోహాస్తాన్ య ఏవం విద్వాన్ యజతేఽను పవమానానా రోహతి న పవమానేభ్యోఽవ చ్ఛిద్యతే యో వై పవమానస్య సన్తతిం వేద సర్వమాయురేతి న పురాఽఽయుషః ప్ర మీయతే పశుమాన్భవతి విన్దతే ప్రజాం పవమానస్య గ్రహా గృహ్యన్తేఽథ వా అస్యైతేఽగృహీతా ద్రోణకలశ ఆధవనీయః పూతభృత్తాన్ యదగృహీత్వోపాకుర్యాత్పవమానం వి [౨] చ్ఛిన్ద్యాత్తం విచ్ఛిద్యమానమధ్వర్యోః ప్రాణోఽను విచ్ఛిద్యేతోపయామగృహీతోఽసి ప్రజాపతయే త్వేతి ద్రోణకలశమభి మృశేదిన్ద్రాయ త్వేత్యాధవనీయం విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్య ఇతి పూతభృతం పవమానమేవ తథ్సం తనోతి సర్వమాయురేతి న పురాయుషః ప్ర మీయతే పశుమాన్భవతి విన్దతేప్రజామ్॥[3]

*ఏతే వి ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ*||**3.2.1**||

త్రీణి వావ సవనాన్ యథ తృతీయగ్ం సవనమవలుం పన్త్యనగ్ంశు కుర్వన్త ఉపాగ్ంశుగ్ం హుత్వోపాగ్ంశుపాత్రేఽగ్ంశుమవాస్య తం తృతీయసవనేఽపిసృజ్యాఽభి షుణుయాద్యదాప్యాయయతి తేనాఽగ్ంశుమద్యదభిషుణోతి తేనర్జీషి సర్వాణ్యేవ తథ్సవనాన్యగ్ంశుమన్తి శుక్రవన్తి సమావద్వీర్యాణి కరోతి ద్వౌ సముద్రౌ వితతావజూర్యౌ

పర్యావర్తేతే జఠరేవ పాదాః। తయోః పశ్యన్తో అతి యన్త్యన్ యమపశ్యన్తః [౪] సేతునాఽతి
యన్త్యన్యమ్॥ ద్వే ద్రధసీ సతతీ వస్త ఏకః కేశీ విశ్వా భువనాని విద్వాన్।
తిరోధాయైత్యసితం వసానః శుక్రమా దత్తే అనుహాయ జార్యై॥ దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత
తదసురా అకుర్వత తే దేవా ఏతం మహాయజ్ఞమపశ్యన్తమతన్వతాఽగ్నిహోత్రం
వ్రతమకుర్వత తస్మాద్ద్వివ్రతః స్యాద్ద్విర్హ్యగ్నిహోత్రం జుహ్వతి పౌర్ణమాసం
యజ్ఞమగ్నీషోమీయం [౫] పశుమకుర్వత దార్శ్యం యజ్ఞమాగ్నేయం పశుమకుర్వత
వైశ్వదేవం ప్రాతః సవనమకుర్వత వరుణప్రఘాసాన్మాధ్యన్దినగ్ం సవనగ్ం సాకమేధాన్
పితృయజ్ఞం త్ర్యమ్బకాగ్ స్తృతీయసవనమకుర్వత తమేషామసురా
యజ్ఞమన్వవాజిగాగ్ంసన్తం ఽనాన్వవాయన్తేఽబ్రువన్నధ్వర్త్వ్యా వా ఇమే దేవా అభూవన్నితి
తదధ్వరస్యాధ్వరత్వం తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా య ఏవం విద్వాన్థ్సోమేన యజతే
భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి॥[౬]

*అపశ్యన్తోఽగ్నీషోమీయమాత్మనా పరా త్రీణి చ॥***3.2.2**॥

పరిభూరగ్నిం పరిభూరిన్ద్రం పరిభూర్విశ్వాన్దేవాన్పరిభూర్మాగ్ం సహ బ్రహ్మవర్చసేన స నః
పవస్వ శం గవే శం జనాయ శమర్వతే శగ్ం రాజన్నోషధీభ్యోఽచ్ఛిన్నస్య తే రయిపతే
సువీర్యస్య రాయస్పోషస్య దదితారః స్యామ। తస్య మే రాస్వ తస్య తే భక్షీయ తస్య త
ఇదమున్మృజే॥ ప్రాణాయ మే వర్చోదా వర్చసే పవస్వాఽపానాయ వ్యానాయ వాచే [౭]
దక్షక్రతుభ్యాం చక్షుర్భ్యాం మే వర్చోదౌ వర్చసే పవేథాగ్ శ్రోత్రాయాఽఽత్మనేఽఙ్గేభ్య
ఆయుషే వీర్యాయ విష్ణోరిన్ద్రస్య విశ్వేషాం దేవానాం జఠరమసి వర్చోదా మే వర్చసే పవస్వ
కోఽసి కో నామ కస్మై త్వా కాయ త్వా యం త్వా సోమేనాఽతీతృపం యం త్వా
సోమేనాఽమీమదగ్ం సుప్రజాః ప్రజయా భూయాసగ్ం సువీరో వీరైః సువర్చా వర్చసా
సుపోషః పోషైర్విశ్వేభ్యో మే రూపేభ్యో వర్చోదా [౮] వర్చసే పవస్వ తస్య మే రాస్వ తస్య తే

భక్షీయ తస్య త ఇదమున్మృజే॥ బుభూషన్నపేక్షేతైష వై పాత్రియః ప్రజాపతిర్యజ్ఞః ప్రజాపతిస్తమేవ తర్పయతి స ఏనం తృప్తో భూత్యాఽభి పవతే బ్రహ్మవర్చసకామోఽపేక్షేతైష వై పాత్రియః ప్రజాపతిర్యజ్ఞః ప్రజాపతిస్తమేవ తర్పయతి స ఏనం తృప్తో బ్రహ్మవర్చసేనాఽభి పవత ఆమయావ్య- [౯] పేక్షేతైష వై పాత్రియః ప్రజాపతిర్యజ్ఞః ప్రజాపతిస్తమేవ తర్పయతి స ఏనం తృప్త ఆయుషాఽభి పవతేఽభిచరన్నపేక్షేతైష వై పాత్రియః ప్రజాపతిర్యజ్ఞః ప్రజాపతిస్తమేవ తర్పయతి స ఏనం తృప్తః ప్రాణాపానాభ్యాం వాచో దక్షక్రతుభ్యాం చక్షుర్భ్యాగ్ శ్రోత్రాభ్యామాత్మనోఽఙ్గేభ్య ఆయుషోఽన్తరేతి తాజక్ప్ర ధన్వతి॥[౧౦]

*వాచే రూపేభ్యో వర్షోదా ఆమయావీ పఞ్చ చత్వారిగ్ంశచ్చ॥***3.2.3**||

స్ఫ్యః స్వస్తిర్విఘనః స్వస్తిః పర్శుర్వేదిః పరశుర్నః స్వస్తిః। యజ్ఞియా యజ్ఞకృతః స్థ తే మాఽస్మిన్ యజ్ఞ ఉప హ్వయధ్వముప మా ద్యావాపృథివీ హ్వయేతాముపాఽఽస్తావః కలశః సోమో అగ్నిరుప దేవా ఉప యజ్ఞ ఉప మా హోత్రా ఉపహవే హ్వయన్తాం నమోఽగ్నయే మఖఘ్నే మఖస్య మా యశోఽర్యాదిత్యాహవనీయముప తిష్ఠతే యజ్ఞో వై మఖో [౧౧] యజ్ఞం వావ స తదహన్తస్మా ఏవ నమస్కృత్య సదః ప్ర సర్పత్యాత్మనోఽనార్త్యై నమో రుద్రాయ మఖఘ్నే నమస్కృత్యా మా పాహీత్యాగ్నీధ్రం తస్మా ఏవ నమస్కృత్య సదః ప్ర సర్పత్యాత్మనోఽనార్త్యై నమ ఇన్ద్రాయ మఖఘ్న ఇన్ద్రియం మే వీర్యం మా నిర్వధీరితి హోత్రీయమాశిషమేవైతామా శాస్త ఇన్ద్రియస్య వీర్యస్యాఽనిర్ఘాతాయ యా వై [౧౨] దేవతాః సదస్యార్తిమార్పయన్తి యస్తా విద్వాన్ప్రసర్పతి న సదస్యార్తిమార్ఛతి నమోఽగ్నయే మఖఘ్న ఇత్యాహైతా వై దేవతాః సదస్యార్తిమాఽర్పయన్తి తా య ఏవం విద్వాన్ప్రసర్పతి న సదస్యార్తిమార్ఛతి దృఢే స్థః శిథిరే సమీచీ మాఽగ్ంహసస్పాతగ్ం సూర్యో మా దేవో దివ్యాదగ్ంహసస్పాతు వాయురన్తరిక్షా- [౧౩] దగ్నిః పృథివ్యా యమః

పితృభ్యః సరస్వతీ మనుష్యేభ్యో దేవీ ద్వారౌ మా మా సం తాప్తం నమః సదసే నమః సదసస్పతయే నమః సఖీనాం పురోగాణాఞ్చక్షుషే నమో దివే నమః పృథివ్యా అహే దైధిషవ్యోదతస్తిష్ఠాఽన్యస్య సదనే సీద యోఽస్మత్పాకతర ఉన్నివత ఉదుద్వతశ్చ గేషం పాతం మా ద్యావాపృథివీ అద్యాఽహ్నః సదో వై ప్రసర్పన్తం [౧౪] పితరోఽను ప్ర సర్పన్తి త ఏనమీశ్వరా హిగ్ంసితోః సదః ప్రసృప్య దక్షిణార్ధం పరేక్షేతాఽఽగన్త పితరః పితృమానహం యుష్మాభిర్భూయాసగ్ం సుప్రజసో మయా యూయం భూయాస్తేతి తేభ్య ఏవ నమస్కృత్య సదః ప్ర సర్పత్యాత్మనోఽనార్త్యై||[౧౫]

*మఖో వా అన్తరిక్షాత్ప్రసర్పన్తం త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ*||**3.2.4**||

భక్షేహి మా ఽఽవిశ దీర్ఘాయుత్వాయ శన్తనుత్వాయ రాయస్పోషాయ వర్చసే సుప్రజాస్త్వాయేహి వసో పురోవసో ప్రియో మే హృదోఽస్యశ్వినోస్త్వా బాహుభ్యాగ్ం సఘ్యాసం నృచక్షసం త్వా దేవ సోమ సుచక్షా అవ ఖ్యేషం మన్ద్రాఽభిభూతిః కేతుర్యజ్ఞానాం వాగ్జుషాణా సోమస్య తృప్యతు మన్ద్రా స్వర్వాచ్యదితిరనాహతశీర్ష్ణీ వాగ్జుషాణా సోమస్య తృప్యత్వేహి విశ్వచర్షణే [౧౬] శం భూర్మయోభూః స్వస్తి మా హరివర్ణ ప్ర చర క్రత్వే దక్షాయ రాయస్పోషాయ సువీరతాయై మా మా రాజన్వి బీభిషో మా మే హార్ది త్విషా వధీః| వృషణే శుష్మాయాయుషే వర్చసే|| వసుమద్గణస్య సోమ దేవ తే మతివిదః ప్రాతః సవనస్య గాయత్రఛన్దస ఇన్ద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్య పితృపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి రుద్రవద్గణస్య సోమ దేవ తే మతివిదో మాధ్యన్దినస్య సవనస్య త్రిష్టుప్ఛన్దస ఇన్ద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్య [౧౭] పితృపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామ్యాదిత్యవద్గణస్య సోమ దేవ తే మతివిదస్తృతీయస్య సవనస్య జగతీఛన్దస ఇన్ద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్య పితృపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి|| ఆ ప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతః సోమ

వృష్ణియమ్। భవా వాజస్య సంగథే॥ హిన్వ మే గాత్రా హరివో గణాన్మే మా వి తీతృషః।
శివో మే సప్తర్షీనుప తిష్ఠస్వ మా మేఽవాఙ్నాభిమతి [౧౮] గాః॥ అపామ సోమమమృతా
అభూమాఽదర్శ్మ జ్యోతిరవిదామ దేవాన్। కిమస్మాన్కృణవదరాతిః కిము ధూర్తిరమృత
మర్త్యస్య॥ యన్మ ఆత్మనో మిన్దాఽభూదగ్నిస్తత్పునరాఽహార్జాతవేదా విచర్షణిః।
పునరగ్నిశ్చక్షురదాత్పునరిన్ద్రో బృహస్పతిః। పునర్మే అశ్వినా యువం చక్షురా ధత్తమక్ష్యోః॥
ఇష్టయజుషస్తే దేవ సోమ స్తుతస్తోమస్య [౧౯] శస్తోక్థస్య హరివత ఇన్ద్రపీతస్య మధుమత
ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి॥ ఆపూర్యాః స్థాఽఽ మా పూరయత ప్రజయా చ
ధనేన చ॥ ఏతత్తే తత యే చ త్వామన్వేతత్తే పితామహ ప్రపితామహ యే చ
త్వామన్వత్ర పితరో యథాభాగం మన్దధ్వం నమో వః పితరో రసాయ నమో వః పితరః
[౨౦] శుష్మాయ నమో వః పితరో జీవాయ నమో వః పితరః స్వధాయై నమో వః పితరో
మన్యవే నమో వః పితరో ఘోరాయ పితరో నమో వో య ఏతస్మింల్లోకే స్థ
యుష్మాగ్స్తేఽను యేఽస్మింల్లోకే మాం తేఽను య ఏతస్మింల్లోకే స్థ యూయం తేషాం
వసిష్ఠా భూయాస్త యేఽస్మింల్లోకేఽహం తేషాం వసిష్ఠో భూయాసం ప్రజాపతే న
త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరి తా బభూవ [౨౧] యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు
వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్॥ దేవకృతస్యైనసోఽవయజనమసి
మనుష్యకృతస్యైనసోఽవయజనమసి పితృకృతస్యైనసోఽవయజనమస్యప్సు ధౌతస్య
సోమ దేవ తే నృభిః సుతస్యేష్టయజుషః స్తుతస్తోమస్య శస్తోక్థస్య యో భక్షో అశ్వసనిర్యో
గోసనిస్తస్య తే పితృభిర్భక్షంకృతస్యోపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి॥[౨౨]

*విశ్వచర్షణే త్రిష్టుప్ఛన్దస ఇన్ద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్యాతి స్తుతస్తోమస్య జీవాయ నమో వః పితరో బభూవ చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ*॥**3.2.5**॥

మహీనాం పయోఽసి విశ్వేషాం దేవానాం తనూర్‌ఋధ్యాసమద్య పృషతీనాం గ్రహం

పృషతీనాం గ్రహోఽసి విష్ణోర్హృదయమస్యేకమిష విష్ణుస్త్వాఽను వి చక్రమే భూతిర్ద్ధ్నా ఘృతేన వర్ధతాం తస్య మేష్టస్య వీతస్య ద్రవిణమా గమ్యాజ్జ్యోతిరసి వైశ్వానరం పృశ్నియై దుగ్ధం యావతీ ద్యావాపృథివీ మహిత్వా యావచ్చ సప్త సిన్ధవో వితస్థుః తావన్తమిన్ద్ర తే [౨౩] గ్రహగ్ం సహోర్జా గృహ్ణామ్యస్తృతమ్॥ యత్కృష్ణశకునః పృషదాజ్యమవమృశేచ్ఛూద్రా అస్య ప్రమాయుకాః స్యుర్యచ్ఛ్వాఽవ మృశేచ్చతుష్పాదోఽస్య పశవః ప్రమాయుకాః స్యుర్యత్ స్కన్దేద్యజమానః ప్రమాయుకః స్యాత్పశవో వై పృషదాజ్యం పశవో వా ఏతస్య స్కన్దన్తి యస్య పృషదాజ్యగ్గ్ స్కన్దతి యత్పృషదాజ్యం పునర్గృహ్ణాతి పశూనేవాఽస్మై పునర్గృహ్ణాతి ప్రాణో వై పృషదాజ్యం ప్రాణో వా [౨౪] ఏతస్య స్కన్దతి యస్య పృషదాజ్యగ్గ్ స్కన్దతి యత్పృషదాజ్యం పునర్గృహ్ణాతి ప్రాణమేవాఽస్మై పునర్గృహ్ణాతి హిరణ్యమవధాయ గృహ్ణాత్యమృతం వై హిరణ్యం ప్రాణః పృషదాజ్యమమృతమేవాఽస్య ప్రాణే దధాతి శతమానం భవతి శతాయుః పురుషః శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠత్యశ్వమవ ఘ్రాపయతి ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః ప్రాజాపత్యః ప్రాణః స్వాదేవాస్మై యోనేః ప్రాణం నిర్మిమీతే వి వా ఏతస్య యజ్ఞశ్ఛిద్యతే యస్య పృషదాజ్యగ్గ్ స్కన్దతి వైష్ణవ్యర్చా పునర్గృహ్ణాతి యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞేనైవ యజ్ఞగ్ం సం తనోతి॥[౨౫]

*తే పృషదాజ్యం ప్రాణో వై యోనేః ప్రాణం ద్వావిగ్ంశతిశ్చ*||**3.2.6**||

దేవ సవితరేతత్తే ప్రాఽహ తత్ప్ర చ సువ ప్ర చ యజ బృహస్పతిర్బ్రహ్మాఽఽయుష్మత్యా ఋచో మా గాత తనూపాథ్సామ్నః సత్యా వ ఆశిషః సన్తు సత్యా ఆకూతయ ఋతం చ సత్యం చ వదత స్తుత దేవస్య సవితుః ప్రసవే స్తుతస్య స్తుతమస్యూర్జం మహ్యగ్గ్ స్తుతం దుహామా మా స్తుతస్య స్తుతం గమ్యాచ్ఛస్త్రస్య శస్త్ర- [౨౬] మస్యూర్జం మహ్యగ్ం శస్త్రం దుహామా మా శస్త్రస్య శస్త్రం గమ్యాదిన్ద్రియావన్తో వనామహే ధుక్షీమహి ప్రజామిషమ్॥ సా మే సత్యాఽఽశీర్దేవేషు భూయాద్బ్రహ్మవర్చసం మాఽఽ గమ్యాత్॥ యజ్ఞో బభూవ స ఆ

బభూవ స ప్ర జజ్ఞే స వావృధే। స దేవానామధిపతిర్బభూవ సో అస్మాగ్ం అధిపతీన్కరోతు వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్॥ యజ్ఞో వా వై [౨౭] యజ్ఞపతిం దుహే యజ్ఞపతిర్వా యజ్ఞం దుహే స యః స్తుతశస్త్రయోర్దోహమవిద్వాన్ యజతే తం యజ్ఞో దుహే స ఇష్ట్వా పాపీయాన్భవతి య ఏనయోర్దోహం విద్వాన్ యజతే స యజ్ఞం దుహే స ఇష్ట్వా వసీయాన్భవతి స్తుతస్య స్తుతమస్యూర్జం మహ్యగ్గ్ స్తుతన్దుహామా మా స్తుతస్య స్తుతజ్గమ్యాచ్ఛస్త్రస్య శస్త్రమస్యూర్జం మహ్యగ్ం శస్త్రం దుహామా మా శస్త్రస్య శస్త్రజ్గమ్యాదిత్యాహైష వై స్తుతశస్త్రయోర్దోహస్తం య ఏవం విద్వాన్ యజతే దుహ ఏవ యజ్ఞమిష్ట్వా వసీయాన్భవతి॥[౨౮]

*శస్త్రంవై శస్త్రం దుహాం ద్వావిగ్ంశతిశ్చ*॥**3.2.7**॥

శ్యేనాయ పత్వనే స్వాహా వట్స్వయమభిగూర్తాయ నమో విష్టంభాయ ధర్మణే స్వాహా వట్స్వయమభిగూర్తాయ నమః పరిధయే జనప్రథనాయ స్వాహా వట్స్వయమభిగూర్తాయ నమ ఊర్జే హోత్రాణాగ్ స్వాహా వట్స్వయమభిగూర్తాయ నమః పయసే హోత్రాణాగ్ స్వాహా వట్స్వయమభిగూర్తాయ నమః ప్రజాపతయే మనవే స్వాహా వట్స్వయమభిగూర్తాయ నమ ఋతమృతపాః సువర్వాట్స్వాహా వట్స్వయమభిగూర్తాయ నమస్తృంపన్తాగ్ం హోత్రా మధోర్ఘృతస్య యజ్ఞపతిమృషయ ఏనసా- [౨౯] ఽఽహుః। ప్రజా నిర్భక్తా అనుతప్యమానా మధవ్యౌ స్తోకావప తౌ రరాధ। సం నస్తాభ్యాగ్ం సృజతు విశ్వకర్మా ఘోరా ఋషయో నమో అస్త్వేభ్యః। చక్షుష ఏషాం మనసశ్చ సన్ధౌ బృహస్పతయే మహి షద్ద్యుమన్నమః। నమో విశ్వకర్మణే స ఉ పాత్వస్మాననన్యాన్థ్సోమపాన్ మన్యమానః। ప్రాణస్య విద్వాన్థ్సమరే న ధీర ఏనశ్చకృవాన్మహి బద్ధ ఏషామ్॥ తం విశ్వకర్మ- [౩౦] న్ప్ర ముఞ్చా స్వస్తయే యే భక్షయన్తో న వసూన్యానృహుః। యానగ్నయోఽన్వతప్యన్త ధిష్ణియా ఇయం తేషామవయా దురిష్ట్యై

స్విష్టిం నస్తాం కృణోతు విశ్వకర్మా॥ నమః పితృభ్యో అభి యే నో అఖ్యన్ యజ్ఞకృతో యజ్ఞకామాః సుదేవా అకామా వోదక్షిణాం న నీనిమ మా నస్తస్మాదేనసః పాపయిష్ట। యావన్తో వై సదస్యాస్తే సర్వే దక్షిణ్యాస్తేభ్యో యో దక్షిణాం న [30] నయేదైభ్యో వృశ్చ్యేత యద్వైశ్వకర్మణాని జుహోతి సదస్యానేవ తత్ప్రీణాత్యస్మే దేవాసో వపుషే చికిత్సత యమాశిరా దమ్పతీ వామమశ్నుతః। పుమాన్పుత్రో జాయతే విన్దతే వస్వథ విశ్వే అరపా ఏధతే గృహః॥ ఆశీర్దాయా దమ్పతీ వామమశ్నుతామరిష్టో రాయః సచతాగ్ం సమోకసా। య ఆఽసిచథ్సందుగ్ధం కుమ్భ్యా సహేష్టేన యామన్నమతిం జహాతు సః॥ సర్పిర్గ్రీవీ [31] పీవర్యస్య జాయా పీవానః పుత్రా అకృశాసో అస్య। సహజానిర్యః సుమఖస్యమాన ఇన్ద్రాయాఽఽశిరగ్ం సహ కుమ్భ్యాఽదాత్॥ ఆశీర్మ ఊర్జముత సుప్రజాస్త్వమిషం దధాతు ద్రవిణగ్ం సవర్చసమ్। సఞ్జయన్ క్షేత్రాణి సహసాఽహమిన్ద్ర కృణ్వానో అన్యాగ్ం అధరాన్థ్సపత్నాన్॥ భూతమసి భూతే మా ధా ముఖమసి ముఖం భూయాసం ద్యావాపృథివీభ్యాం త్వా పరిగృహ్ణామి విశ్వే త్వా దేవా వైశ్వానరాః [33] ప్ర చ్యావయన్తు దివి దేవాన్దృగ్ంహాన్తరిక్షేవయాగ్ంసి పృథివ్యాం పార్థివాన్ధ్రువం ధ్రువేణ హవిషాఽవ సోమం నయామసి। యథా నః సర్వమిజ్జగదయక్ష్మగ్ం సుమనా అసత్॥ యథా న ఇన్ద్ర ఇద్విశః కేవలీః సర్వాః సమనసః కరత్। యథా నః సర్వా ఇద్దిశోఽస్మాకం కేవలీరసన్॥[34]

*ఏనసా విశ్వకర్మన్ యో దక్షిణాం నసర్పిర్గ్రీవీ వైశ్వానరాశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ*||**3.2.8**||

యద్వై హోతాఽధ్వర్యుమభ్యాహ్వయతే వజ్రమేనమభి ప్ర వర్తయత్యుక్థశా ఇత్యాహ ప్రాతః సవనం ప్రతిగీర్య త్రీణ్యేతాన్యక్షరాణి త్రిపదా గాయత్రీ గాయత్రం ప్రాతః సవనం గాయత్రియైవ ప్రాతః సవనే వజ్రమన్తర్ధత్త ఉక్థం వాచీత్యాహ మాధ్యన్దినగ్ం సవనం ప్రతిగీర్య చత్వార్యేతాన్యక్షరాణి చతుష్పదా త్రిష్టుప్త్రైష్టుభం మాధ్యన్దినగ్ం సవనం త్రిష్టుభైవ మాధ్యన్దినే సవనే వజ్రమన్తర్ధత్త [35] ఉక్థం వాచీన్ద్రాయేత్యాహ తృతీయసవనం

ప్రతిగీర్య సప్తైతాన్యక్షరాణి సప్తపదా శక్వరీ శాక్వరో వజ్రో వజ్రేణైవ తృతీయసవనే
వజ్రమన్తర్ధత్తే బ్రహ్మవాదినో వదన్తి స త్వా అధ్వర్యుః స్యాద్యో యథాసవనం ప్రతిగరే
ఛన్దాగ్ంసి సం పాదయేత్తేజః ప్రాతః సవన ఆత్మన్దధీతేన్ద్రియం మాధ్యన్దినే సవనే
పశూగ్స్తృతీయసవన ఇత్యుక్థశా ఇత్యాహ ప్రాతః సవనం ప్రతిగీర్య త్రీణ్యేతాన్యక్షరాణి [౩౬]
త్రిపదా గాయత్రీ గాయత్రం ప్రాతః సవనం ప్రాతః సవన ఏవ ప్రతిగరే ఛన్దాగ్ంసి సం
పాదయత్యథో తేజో పై గాయత్రీ తేజః ప్రాతః సవనం తేజ ఏవ ప్రాతః సవన ఆత్మన్ధత్త
ఉక్థం వాచీత్యాహ మాధ్యన్దినగ్ం సవనం ప్రతిగీర్య చత్వార్యేతాన్యక్షరాణి చతుష్పదా
త్రిష్టుప్త్రైష్టుభం మాధ్యన్దినగ్ం సవనం మాధ్యన్దిన ఏవ సవనే ప్రతిగరే ఛన్దాగ్ంసి సం
పాదయత్యథో ఇన్ద్రియం పై త్రిష్టుగిన్ద్రియం మాధ్యన్దినగ్ం సవన- [౩౭] మిన్ద్రియమేవ
మాధ్యన్దినే సవన ఆత్మన్ధత్త ఉక్థం వాచీన్ద్రాయేత్యాహ తృతీయసవనం ప్రతిగీర్య
సప్తైతాన్యక్షరాణి సప్తపదా శక్వరీ శాక్వరాః పశవో జాగతం తృతీయసవనం తృతీయసవన
ఏవ ప్రతిగరే ఛన్దాగ్ంసి సం పాదయత్యథో పశవో పై జగతీ పశవస్తృతీయసవనం
పశూనేవ తృతీయసవన ఆత్మన్ధత్తే యద్వై హోతాధ్వర్యుమభ్యాహ్వయత
ఆవ్యమస్మిన్దధాతి తద్యన్నా- [౩౮] ఽపహనీత పురాఽస్య సంవత్సరాద్గృహ ఆ
వేవీరఞ్ఛోగ్ంసా మోద ఇవేతి ప్రత్యాహ్వయతే తేనైవ తదప హతే యథా వా ఆయతాం
ప్రతీక్షత ఏవమధ్వర్యుః ప్రతిగరం ప్రతీక్షతే యదభిప్రతిగృణీయాద్యథాయతయా
సమృచ్ఛతే తాదృగేవ తద్యదర్ధర్చాల్లుప్యేత యథా ధావద్భ్యో హీయతే తాదృగేవ
తత్ప్రబాహుగ్వా ఋత్విజాముద్గీథా ఉద్గీథ ఏవోద్గాతృణా- [౩౯] మృచః ప్రణవ
ఉక్థశగ్ంసినాం ప్రతిగరోఽధ్వర్యూణాం య ఏవం విద్వాన్ప్రతిగృణాత్యన్నాద ఏవ
భవత్యాఽస్య ప్రజాయాం వాజీ జాయత ఇయం పై హోతాఽసావధ్వర్యుర్యదాసీనః
శగ్ంసత్యస్యా ఏవ తద్ధోతా నైత్యాస్త ఇవ హీయమథో ఇమామేవ తేన యజమానో దుహే
యత్తిష్ఠన్ప్రతిగృణాత్యముష్యా ఏవ తదధ్వర్యుర్నైతి [౪౦] తిష్ఠతీవ హ్యసావథో అమూమేవ

తేన యజమానో దుహే యదాసీనః శగ్ంసతి తస్మాదితః ప్రదానం దేవా ఉప జీవన్తి యత్తిష్ఠన్ప్రతిగృణాతి తస్మాదముతః ప్రదానం మనుష్యా ఉప జీవన్తి యత్ప్రాఙాసీనః శగ్ంసతి ప్రత్యఙ్తిష్ఠన్ప్రతిగృణాతి తస్మాత్ప్రాచీనగ్ం రేతో ధీయతే ప్రతీచీః ప్రజా జాయన్తే యద్వై హోతాఽధ్వర్యుమభ్యాహ్వాయతే వజ్రమేనమభి ప్ర వర్తయతి పరాఙా వర్తతే వజ్రమేవతన్ని కరోతి॥[౪౧]

*సవనే వజ్రమన్తర్ధత్తే త్రీణ్యేతాన్యక్షరాణీన్ద్రియం మాధ్యం దినగ్ం సవనం నోద్గాతౄణామధ్వర్యుర్నైతి వర్తయత్యష్టౌ చ*
**||3.2.9||**

ఉపయామగృహీతోఽసి వాక్షసదసి వాక్పాభ్యాం త్వా క్రతుపాభ్యామస్య యజ్ఞస్య ధ్రువస్యాఽధ్యక్షాభ్యాం గృహ్ణామ్యుపయామగృహీతో ఽస్యృతసదసి చక్షుష్పాభ్యాం త్వా క్రతుపాభ్యామస్య యజ్ఞస్య ధ్రువస్యాఽధ్యక్షాభ్యాం గృహ్ణామ్యుపయామగృహీతోఽసి శ్రుతసదసి శ్రోత్రపాభ్యాం త్వా క్రతుపాభ్యామస్య యజ్ఞస్య ధ్రువస్యాఽధ్యక్షాభ్యాం గృహ్ణామి దేవేభ్యస్త్వా విశ్వదేవేభ్యస్త్వా విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యో విష్ణవురుక్రమైష తే సోమస్తగ్ం రక్షస్వ [౪౨] తం తే దుశ్చక్షా మాఽవ ఖ్యన్మయి వసుః పురోవసుర్వాక్పా వాచం మే పాహి మయి వసుర్విదద్వసుశ్చక్షుష్పాశ్చక్షుర్మే పాహి మయి వసుః సంయద్వసుః శ్రోత్రపాః శ్రోత్రం మే పాహి భూరసి శ్రేష్ఠో రశ్మీనాం ప్రాణపాః ప్రాణం మే పాహి ధూరసి శ్రేష్ఠో రశ్మీనామపానపా అపానం మే పాహి యో న ఇన్ద్రవాయూ మిత్రావరుణావశ్వినావభిదాసతి భ్రాతృవ్య ఉత్పిపీతే శుభస్పతీ ఇదమహం తమధరం పాదయామి యథేన్ద్రాఽహముత్తమశ్చేతయాని॥ [౪౩]

*రక్షస్వ భ్రాతృవ్యస్త్రయోదశ చ*||**3.2.10**||

ప్ర సో అగ్నే తవోతిభిః సువీరాభిస్తరతి వాజకర్మభిః। యస్య త్వగ్ం సఖ్యమావిథ॥ ప్ర హోత్రే

పూర్వ్యం వచోఽగ్నయే భరతా బృహత్। విప్రాం జ్యోతీంగ్ంషి బిభ్రతే న వేధసే॥ అగ్నే త్రీ తే వాజినా త్రీ షధస్థా తిస్రస్తే జిహ్వా ఋతజాత పూర్వీః। తిస్ర ఉ తే తనువో దేవవాతాస్తాభిర్నః పాహి గిరో అప్రయుచ్ఛన్॥ సం వాం కర్మణా సమిషా [౪౪] హినోమీన్ద్రావిష్ణూ అపసస్పారే అస్య। జుషేథాం యజ్ఞం ద్రవిణం చ ధత్తమరిష్టైర్నః పథిభిః పారయన్తా॥ ఉభా జిగ్యథుర్న పరా జయేథే న పరా జిగ్యే కతరశ్చనైనోః। ఇన్ద్రశ్చ విష్ణో యదపస్పృధేథాం త్రేధా సహస్రం వి తదైరయేథామ్॥ త్రీణ్యాయూగ్ంషి తవ జాతవేదస్తిస్ర ఆజానీరుషసస్తే అగ్నే। తాభిర్దేవానామవో యక్షి విద్వానథా [౪౫] భవ యజమానాయ శం యోః॥ అగ్నిస్త్రీణి త్రిధాతూన్ యా క్షేతి విదథా కవిః। స త్రీగ్ంరేకాదశాగ్ం ఇహ। యక్షచ్చ పిప్రయచ్చ నో విప్రో దూతః పరిష్కృతః। నభన్తామన్యకే సమే॥ ఇన్ద్రావిష్ణూ దృగ్ంహితాః శమ్బరస్య నవ పురో నవతిం చ శ్నథిష్టమ్। శతం వర్చినః సహస్రం చ సాకగ్ం హథో అప్రత్యసురస్య వీరాన్॥ ఉత మాతా మహిషమన్వవేనదమీ త్వా జహతి పుత్ర దేవాః। అథాఽబ్రవీద్వృత్రమిన్ద్రో హనిష్యన్థ్సఖే విష్ణో వితరం వి క్రమస్వ॥[౪౬]

*ఇషాఽథ త్వా త్రయోదశ చ॥**3.2.11**॥*

*యో వై పవమానానాం త్రీణి పరిభూస్స్పృస్స్వస్తిర్భక్షేహి మహీనాం పయోఽసి దేవ సవితరేతత్తే శ్యేనాయ యద్వై హోతోపయామగృహీతోఽసి వాక్షసదసి ప్ర సో అగ్న ఏకాదశ॥**11**॥*

*యోవై పృస్స్వస్తి స్స్వధాయైనమః ప్రముఞ్చ తిష్ఠతీవషట్చత్వారిగ్ంశత్॥౪౬॥*

*యోవై పవమానానాం వి క్రమస్వ॥*

॥ హరిః ఓమ్॥

॥ శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ ఇతి తృతీయకాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥